

APIE AMERIKIEČIŲ ROMANTIŲ ĮTAKĄ V. FOLKNERIO KŪRYBAI

Marija-Aušrinė PAVILIONIENĖ

Viljamo Folknerio, vieno žymiausių XX amžiaus amerikiečių rašytojų, kūryba labai sudėtinga ir prieštaringa. Rašytojo kūriniai, susilaukę plačios ir labai įvairios kritikos interpretacijos, ir šiandien tebėra neišsenkantis atradimų ir ginčų šaltinis. Tiek užsienio, tiek ir tarybiniai literatūros kritikai skiria nemažą dėmesio V. Folknerio kaip menininko formavimuisi¹. Analizuojamos įtakos, padariusios poveikį rašytojui sudėtingame jo kūrybos kelyje, tyrinėjami jo kūrinio formos ieškojimai, naudojama technika, pabrėžiama folkneriško realizmo jėga ir kt. Tačiau kritika dar nepakanamai nušvietė klausimą apie V. Folknerį, kaip apie amerikiečių romantizmo tradicijų tęsėją. Kaip pažymi amerikiečių kritikas marksistas D. Lauzonas, V. Folknerio kūriniai „panašūs į įvairiarūšių elementų lydinį“². Šio įvairiarūšiškumo vienybėje ryškus romantinis ingredientas, kurio atskleidimas — o to ir siekiama šiuo straipsniu — padeda giliau suvokti V. Folknerio kūrybą.

„Romantinis pasaulio suvokimas, ir ypač romantinė technika, sudaro XX a. naujojo realizmo dalį“, — rašo tarybinis literatūros kritikas D. Zatonskis straipsnyje „Karjeros romanas ir XX amžius“³. Romantinė linija XX amžiaus amerikiečių literatūroje savo ištakomis siekia ankstyvųjų romantikų, transcendentalistų ir vėlyvųjų romantikų kūrybą, t. y. F. Kuperio, E. Po, R. V. Emersono, H. D. Toro, N. Hotorno, H. Melvilio. Tokios nuomonės yra ir amerikiečių kritikai V. van Okoneris⁴, H. Vegoneris⁵.

¹ P vz., C. Brooks, William Faulkner. The Yoknapatawpha Country, New Haven and London, 1963; R. Chase, The American Novel and Its Tradition, N. Y., 1957; M. Cowley, Introduction to the Portable Faulkner, N. Y., 1963; I. Howe, William Faulkner. A Critical Study, N. Y., 1962; H. Анастасьев, Фолкнер. Путь к «Деревушке», — Вопросы литературы, 1970, № 11; М. Мендельсон, Ад на земле и Уильям Фолкнер, — Вопросы литературы, 1963, № 9; П. Палиевский, Открытие Уильяма Фолкнера, — Знамя, 1965, № 3.

² Д. Лоусон, Уильям Фолкнер, — Иностранная литература, 1961, № 9, p. 178.

³ Д. Затонский, Роман карьеры и XX век, — Вопросы литературы, 1968, № 9, p. 156.

⁴ W. van O'Connor, The Grotesque. An American Genre and Other Essays, Carbondale, 1962.

⁵ H. Waggoner, William Faulkner. From Jefferson to the World, University of Kentucky Press, 1959.

Amerikietiškoji egzotika, neužkariautos gamtos poezija, naujų žemių įdirbimas Tolimuosiuose Vakaruose, išsilaisvinimas iš Angliškosios Karūnos priespaudos, perėjimas iš kolonijinio statuso į suvereniją, nepriklausomą valstybę, taip pat naujos klasės — amerikiečių buržu — formavimasis, nauji žmogiški santykiai, tikėjimas amerikoniškąja demokratija ir nusivylimas ja, savitas žmogaus prigimties supratimas, protestas prieš buržuazinę moralę, patriarchalinės praeities paprastumo priešpastatymas buržuazinei civilizacijai, individualistinio idealo ieškojimai neburžuazinėje aplinkoje — tai temos, sudarančios savitą amerikiečių romantizmo branduolį. Savo kūriniuose šias temas išvystė F. Kuperis, R. Emersonas, H. Toro, N. Hotornas, H. Melvilis ir kt. Kai kuriuos amerikiečių romantizmo bruožus, būtent: nesusitaikymą su kapitalistine tikrove, moralinių vertybių ieškojimą praeityje, romantinę praeities nostalgiją, savojo idealo priešpastatymą atstumiantiems kapitalistinės civilizacijos reiškiniams aptinkame V. Folknerio kūriniuose, rašytojo, sprendusio esmines šiuolaikinės Amerikos problemas ir vaizdavusio jam pažįstamą aplinką. Tai — Amerikietiškę Pietų glūdumą, kur didžiojamasi aristokratiška praeitimi, kažkada žydėjusia kultūra, kur kyla nūdienė fermeriškoji demokratija. Tai — rasizmo židiny su siautėjančiais Pietų reaktionieriais, kur negrų nuolankumas perauga į neapykantą. Tai kraštas, kur asmenybė dar pajėgi priešintis masiniam amerikanizacijos standartui, kraštas, kuriame tvyro prietariai ir retrogradinės pažiuos, tai — V. Folknerio Joknapatofa, kurioje V. Folknerio žmogus, blaškomas priešišių jėgų ir grumdamasis su jomis, praeina ilgą ir sunkų išbandymų kelią ir galiausiai laimi.

V. Folknerio kūryboje gausu idėjų, savo esme ir interpretacija artimų D. F. Kuperio (1789—1851), ankstyvojo amerikiečių romantiko, kūrybos idėjoms. Pentalogijoje, cikle apie baltąjį medžiotoją Natį Bampą („Pionieriai“, „Paskutinis mohikanas“, „Prerijos“, „Pėdsekys“, „Medžiotojas“), Kuperis su didžiule jėga išreiškia nenorą priimti naująjį, svetimą jam pasaulį su buržuaziniais įstatymais, normomis, morale. Gvilendamas „civilizacijos ir laukinio žmogaus“ klausimą, santykius tarp indėnų ir baltųjų, žmogaus ir gamtos, asmenybės ir buržuazinės visuomenės ir smerkdamas jam nepriimtinas buržuazinės tikrovės puses, F. Kuperis priešpastato joms romantinį miškų ir jūrų platybių paveikslą, romantiškai stilizuotai vaizduoja indėnišką buitį, kur vyrauja beišnykstantys buržuaziniame pasaulyje garbė, orumas, drąsa, vyriškumas. V. Folkneris, tęsdamas F. Kuperio romantines tradicijas, nagrinėja žmogaus ir gamtos santykį, visuomeninius santykius, pagrįstus žemės ir žmogaus nuosavybe. „Aš toks pat teisėtas šeimininkas tos žemės, ant kurios stoviu, kaip ir bet kokios valstijos gubernatorius. Ar gali man pasakyti, medžiokli, kur rasi įstatymą, kad viešam žmogui gali priklausyti visas miestas ar jo dalis, gal net visa apygarda, o kitas turi maldauti žemės sklypelio kapo duobei išsikasti. Nei gamtos taip sutvarkyta, nei įstatymas taip liepia“, taria Izmaelas Bušas,

F. Kuperio romano „Prerijos“ herojus⁶. „Oras, vanduo, žemė“, — tęsia jis, — „dovanos, laisvai duotos žmogui, ir niekas neturi galios skaldyti jų daliomis. Žmogui reikia gerti, alsuoti, vaikščioti, todėl kiekvienas turi teisę į savo dalį žemėje“⁷. Siems Bušo žodžiams pritaria Natis Bampas. Jis teigia, kad žemė neturi būti grobstymo ir dalybų objektu. Bet Bušo žodžiai — savęs pateisinimas. Jis atvyksta į miškus — įsigyti žemės, praturtėti.

Mintis, kad žemė, kaip gamtos dovana, priklauso visiems žmonėms, kad žemės negalima paversti nuosavybe, viena pagrindinių temų V. Folknerio apsakyme „Lokys“ (rinkinys „Nuženk, Moze“). Žemė „nepriklausė niekam. Ji priklausė visiems“⁸. „Žemė buvo niekieno, ji priklausė visiems kaip šviesa ir oras“⁹. Izaokas Makeslinas, apsakymų „Lokys“ ir „Ruduo deltoje“ herojus, kaip ir Kuperio Natis Bampas, nepripažįsta žemės nuosavybės. Bet Izaoko pozicija skiriasi nuo Kuperio personažo pozicijos. Pastarasis yra tos nuomonės, jog neužkariauta gamta pakankamai dosni, kad patenkintų visus žmones. Konkurencija, godumas, beprasmiškas žiaurumas — moraliniai buržuazinės civilizacijos vaisiai, kurių Natis Bampas nepripažįsta, — priverčia jį pasitraukti į nelytėtų miškų gilumą, į prerijas. Izaokas Makeslinas atsisako žemės nuosavybės. Jis jaučia neturįs į ją teisės ir motyvuoja savo atsisakymą istoriniu žmogaus prakeikimu. Izaokas atskleidžia religinę V. Folknerio filosofiją: dievas sutvėrė žemę ir pavedė žmogui „naudoti žemę bendrai, nedalijant jos, kolektyvinėje bevardėje draugėje“¹⁰. Bet šis žmogus pardavė žemę, tuo pačiu pasmerkdamas save amžinam prakeiksmui. Izaokas trokšta išpirkti šią gėdą, slėgiančią žmogaus sąžinę. Kas pažadino plantatorių giminės palikuony tokias mintis, kas pastūmėjo jį netikėtam poelgiui? Visų pirma ryšys su gamta, bendravimas su Semu Fadersu (apsakymas „Senieji žmonės“ rinkinyje „Nuženk, Moze“), neatplėšiama gamtos dalimi, puikiu miškų žinovu, jaunojo Izaoko mokytoju. Semas V. Folkneriui, kaip ir Natis Bampas F. Kuperiui, brangių moralinių vertybių nešėjas, praturtinąs dvasinį berniuko gyvenimą. Semas supažindina Izaoką su garbės, teisingumo, išdidumo, drąsos, meilės gamtai sąvokomis, žmogaus savybėmis, netenkančiomis prasmės buržuaziniam pasaulyje. Izaokas bando išpirkti „senąją neteisybę ir gėdą bent jau atsisakydamas žemės; išpirkti neteisybę ir gėdą, nors jis ir nepajėgus ištaisyti neteisybę ir išrauti gėdą“¹¹. Reikia sutikti su amerikiečių literatūros kritiku R. Ceizu, teigiančiu, kad Natis Bampas pasyvesnis ir pesimistiškesnis herojus už V. Folknerio Izaoką Makesliną¹². Natis Bampas, reikšdamas protestą, vis giliau traukiasi į miškus, į prerijas. Izaokas mėgina

⁶ F. Kuperis, Prerijos, Vilnius, 1961, p. 58.

⁷ Ten pat, p. 76.

⁸ W. Faulkner, Go down, Moses, London, 1967, p. 267.

⁹ Ten pat, p. 6.

¹⁰ Ten pat, p. 196.

¹¹ Ten pat, p. 265.

¹² R. Chase, The American Novel and Its Tradition, N. Y., 1957, p. 61.

įvykdyti neįvykdomą — paniekinti ilgaamžės plantatoriškas paveldėjimo tradicijas, atsisakant jam priklausančio turto. Jis mėgina iš pagrindų pakeisti savo gyvenimo būdą, pasirinkdamas dailidės amatą, ieško ramybės nelytėtų miškų gilumoje. Tačiau V. Folknerio idealo dvilypumas akivaizdus. Izaokas išvengia moralinės atsakomybės: savy jis lieka švarus, tačiau nesugeba pakeisti jį supančių nusistovėjusių buržuazinių gyvenimo normų. Jo poelgis praktiškai nieko nepakeičia aplinkoje. Tačiau neįmanoma neįvertinti Izaoko siekimo susigrąžinti žmogiškąjį orumą. Izaokas — tipiškas Folknerio herojus, besipriešinąs aplinkybėms, „žmogus, kuris, patekęs tragedijon, nepajėgia įveikti jos, bet vis dėlto bando stoti prieš ją“¹³.

Daug bendra F. Kuperio ir V. Folknerio gamtos ir žmogaus vietos joje supratime. Gamtą — išminties citadelę, fizinio žmogaus egzistavimo šaltinį reikia saugoti, o ne grobuoniškai naikinti. F. Kuperis rašo: „Netrukus jų pėdomis ateis nelemta kirtėjų gauja ir nuniokos laukines girias, taip vešliai, taip laisvai kerojančias vakarinės Misisipės pakrantėse. Ir tada nuo pat didžiosios jūros iki Uolinių kalnų papėdės visa šalis taps apgyvendinta dykyne, pilna žmonių klastos ir šlykštynių, netekusi viešpaties suteiktų malonių ir grožio“¹⁴. Romantinis liūdesys dėl išnaikinamų gamtos turtų aiškiai jaučiamas ir kai kuriuose V. Folknerio apsakymuose. „Tie pasmerktieji nelytėti miškai, kurių kraštus nuolatos graužė menki žmogeliai, — plūgu ir kirviu, — nes juos baugino šios laukinės vietos“¹⁵. Senasis Izaokas Makeslinas, apžvelgdamas miškų likučius, mąsto: žmogus negailestingai išnaikino nežengiamas džiungles, sužalojo „žemę, kurioje dabar girdėti ne panteros klyksmas, o garvežių ūkčiojimai... kur praeities pėdsakai išlikę tik mažų miestelių indėniškuose pavadinimuose ir varduose, žyminčiuose vandenį — Aluskašuna, Tilatabą, Homočito, Jazu“¹⁶. Pabrėždamas nelytėtų miškų didybę, V. Folkneris vadina žmones „mažais bevardžiais pigmėjais“, kurie „knibžda, perisi įtūžingam pasišlykštėjime ir baimėje prie snaudžiančio dramblio kojų — senojo lokio: atsiskyrusio, nenuramdomo, vienišo“¹⁷. V. Folkneriui galingas lokys, išdidus elnias, gyvatė — nelytėtų miškų simboliai.

F. Kuperis savo kūriniuose aprašė pirmuosius amerikiečių pionierių žingsnius, nenugalėtos gamtos grožį, o V. Folkneris mėgino išsaugoti paskutiniąsias amerikiečių frontyro oazes. Tačiau būtų neteisinga teigti, kad rašytojas apskritai neigė pažangą. „Mano manymu, techninis progresas smarkiai aplenkia žmogaus dvasinį progresą, ir, gal būt, jis (žmogus) ir rastų pakaitalą pražudytiems nelytėtiems miškams. Bet jis praleidžia

¹³ Lion in the Garden, eds. J. Meriwether, M. Millgate, N. Y., 1968, p. 89.

¹⁴ F. Kuperis, *Prerijos*, Vilnius, 1961, p. 187.

¹⁵ W. Faulkner, *Go Down, Moses*, London, 1967, p. 147.

¹⁶ Ten pat, p. 257.

¹⁷ Ten pat, p. 147.

daugiau laiko naikindamas neįžengiamus miškus, negu ieškodamas kuo pakeisti juos“¹⁸. V. Folkneriui kėlė nerimą žmogiškosios dvasios nuskurdimas, neišvengiamas buržuazinėje visuomenėje dvasinių vertybių praradimas, jų iškeitimas į materialinę gerovę.

V. Folknerio požiūris į gamtą labai artimas transcendentalistiškajam gamtos ir žmogaus vietos joje supratimui. „Gamtą gražina mums protą ir tikėjimą. Čia nėra vietos žemam egoizmui“, rašė R. Emersonas¹⁹. Būtent gamtoje, pabrėžia H. Toro, žmogus „susiduria su svarbiausiais gyvenimo faktais“, jis turi galimybę „kažko išmokti iš gamtos“²⁰. Transcendentalistai manė, kad tik gamtoje žmogus gali tapti tobulybe. Gamtos kultas, patriarchalinio gyvenimo idealizavimas, siekimas apsivalyti nuo civilizacijos nešvarybių, atgaunant žmogiškąsias vertybes, individualizmas — šios transcendentalizmo idėjos itin raiškios V. Folknerio apsakyme „Lokys“.

Žmogaus požiūris į gamtą apsprendžia jo požiūrį į žmogų. Gamtos turtų nuosavybė glaudžiai susijusi su žmogaus pavergimu. F. Kuperio indėnai — tikrieji Amerikos kontinento šeimininkai, išdidžiai ginantys savo teises į žemę, — mėgina kovoti su buržuazinės civilizacijos ydomis, žudančiomis indėnus, ryškus pavyzdys — Cinlačguko paveikslas, „Pionieriai“), o kai kuriuose V. Folknerio apsakymuose sąlytis su buržuaziniu pasauliu sugriauna natūralius indėnų santykius su žeme, iškraipo jų tarpusavio santykius. Joknapatofos apygardos istorijos pradžioje indėnų vadai parduoda žemę baltiesiems, įsigyja vergų negrų, seka baltųjų kolonizatorių gyvenimu. Būtent tai ir buvo jų silpnumas ir pražūtis. Folknerio indėnų jau negaibia kuperiška romantinė žmogiškųjų dorybių aureolė, pabrėžianti indėnų pranašumą prieš baltuosius. Tai aptingusios, ne be silpnų, savo išore niekuo nepasižyminčios būtybės. Toks Mocketubė, kvailai besididžiuojas iš miesto atsigabentomis raudonais kulniukais šlepetėmis; Ike-motubė, praradęs indėnišką išdidumą ir nunuodijęs dėl valdžios savo giminaitį (rinkinys „Šitie trylika“). Kontrastuodama su indėnais, iškyla negro figūra, jėgos ir ištvermės įkūnijimas (apsakymas „Raudoni lapai“ — „Šitie trylika“). Indėniškąją problemą pakeičia negrų vergijos klausimas. Žmogaus pavergimas tampa kita gėda, slegiančia V. Folknerio žmogaus sąžinę. Tai antrasis lemiamas faktorius, pastūmėjęs Izaoką Makesliną atsisakyti žemės.

Pagal vieną amerikiečių kritikos nuomonę²¹, V. Folknerio kūryba

¹⁸ Faulkner in the University, eds. J. Blotner, F. Gwynn, N. Y., 1965, p. 68.

¹⁹ R. W. Emerson, Nature, American Literature, Readings and Critiques, N. Y., 1961, p. 193.

²⁰ Г. Д. Торо, Уолден или жизнь в лесу, М., 1962, p. 60.

²¹ J. Moldenhauer, Unity and Structure in "The Wild Palms", in Three Decades of Criticism, eds. F. J. Hoffman, O. W. Vickery, Michigan State University Press, 1960; I. Howe, William Faulkner. A Critical Study, N. Y., 1962; W. van O'Connor, The Grotesque. An American Genre and Other Essays, Carbondale, 1962, ir kt.

daug kuo primena Natanielį Hotorną (1804—1864), vėlyvojo amerikiečių romantizmo atstovą. Abu rašytojai paskiria savąjį meną žmogaus sielos slaptavietėms tyrinėti: N. Hotornas — „Žmogiškosios širdies tiesai“²² atskleisti, V. Folkneris — „žmogiškąją sielą, jos vidinius prieštaravimus“²³. Abu rašytojai gilinosi į savo šalies praeitį: N. Hotornas — Naujosios Anglijos, V. Folkneris — Pietų Amerikos. V. Folkneris, kaip ir N. Hotornas, turi savą „laiko teoriją“ (Folkneris laiko save prancūzų filosofo A. Bergsono pasekėju). Abu rašytojus artina panašus moralės ir psichologinių problemų traktavimas, amžinos gėrio ir blogio temos interpretacija.

Kaip suprato praeitį N. Hotornas ir kaip aiškina praeities sąvoką V. Folkneris? „Dabartį sleigia praeitis“, rašė Hotornas²⁴, ir todėl „vienos kartos nusikalstami veiksmai pasikartoja sekančiose kartose“²⁵. Žmogus — „praeities suma... jis toks, kokį jį suformavo praeitis“²⁶, — lyg tęsdamas N. Hotorno mintį, sako V. Folkneris. Todėl praeitis „neišvengiamai persekiodama“ V. Folknerio personažus „tampa jų likimu, jų dabartimi, tragiškai nesutampanti su dabartinės epochos realybe“²⁷. Praeitis negailestingai įsiveržia į Miriem, Hotorno „Marmurinio fauno“ herojės, gyvenimą, persekiodama ją lyg katakombų šešėlis. Nesugeba išsivaduoti iš praeities glėbio ir Folknerio Geilas Haitaueris, išaugęs tarp praeities šešėlių ir šalia šmėklos — senelio, žuvusio Amerikos Pilietiniame kare („Rugpiučio šviesa“). Apraizgytas praeities gijomis ir V. Folknerio Kventinas Kompsonas, negeidžias ir nesugebąs susitaikyti su prarasta praeitimi („Garsas ir įtūžis“). „Juk Kedi yra Kventinui — ne reali kūniška būtybė, o praeities simbolis, nesugrąžinamos praeities ženklas“²⁸. Praeities praeikimas sleigia ir pulkininko Pinčeno namus (N. Hotornas, „Namas su septyniais frontais“). Vejamas godumo, Pinčenas neteisėtai pasisavina žemę, priklausančią Metju Molui, pastarąjį pasiūsdamas ant laužo. Grobuoniškas pulkininko Pinčeno savybės paveldi teisėjas Džefris Pinčenas. Praeitis neišvengiamai kankina V. Folknerio Izaoką Makesliną. Jo kilnus poelgis — savo gyvenimo būdu išpirkti praeities nusikaltimus — pasirodo beprasmiškas. Praeities praeikimas kartojasi — žemę paveldi jo giminaitis, Liucijaus Kvintuso Kerozerso Makeslino pradėtą kraujamaisios liniją („Lokys“) tęsia Rotas Makeslinas („Ruduo deltoje“ rinkinyje „Nuženka, Moze“).

N. Hotorno gilinimasis į Naujosios Anglijos praeitį, istorinės amerikiečių puritonizmo reminiscencijos, kovos už Amerikos nepriklausomybę te-

²² N. Hawthorne, *The House of the Seven Gables*, N. Y., 1963, p. 16.

²³ Speech of Acceptance upon the Award of the Nobel Prize for Literature, delivered in Stockholm, December 10, 1950, in *Seven Approaches to W. Faulkner's "The Bear"*, N. Y., 1964, p. 170.

²⁴ *The English Notebooks of Nathaniel Hawthorne*, N. Y., 1941, p. 26.

²⁵ N. Hawthorne, *The House of the Seven Gables*, N. Y., 1963, p. 22.

²⁶ Faulkner in the University, eds, J. Blotner, F. Gwynn, N. Y., 1965, p. 84.

²⁷ Н. Анастасьев, Фолкнер. Путь к „Деревушке“, — *Вопросы литературы*, 1970, № 11, p. 125.

²⁸ Ten pat, p. 125.

nia analogiškai V. Folknerio susidomėjimui legendinės Joknapatofos praeitimi, Pilietinio karo įvykiais. Tačiau N. Hotornas — objektyvus savo šalies istorijos atpasakotojas, meistriškai perteikęs niūrią puritonišką Naujosios Anglijos atmosferą, o V. Folkneris — šališkas pietinių valstijų rašytojas, perpasakojęs jų istoriją su giliu prisirišimo ir atsidavimo savo kraštui jausmu. N. Hotornas teisėtai didžiuojasi išsivaduojamosios kovos didvyriu Endikotu (apsakymas „Endikotas ir raudonas kryžius“), Ziluoju Seniū (apsakymas „Užtarėjas“ iš rinkinio „Perpasakotos istorijos“). V. Folknerio drąsusis pulkininkas Džonas Sartoris (rinkinys „Nenugalėtieji“) ir jo brolis dvynys Bajardas Sartoris („Sartoris“) tampa vos ne legenda kovoje su federaliniais šiauriečių būriais Pilietinio karo metu Amerikoje. N. Hotornas mėgino įžvelgti amerikoniškosios sistemos trūkumus puritoniškoje visuomenėje, o V. Folkneris ieškojo jų šaknų Pilietiniame kare. Nematydamas progresyvaus karo pobūdžio, rašytojas teigė, jog karas suardė ekonominį ir politinį šalies gyvenimą. V. Folkneris buvo prieš prievartinį laisvės suteikimą negrams, prieš ginkluotą Šiaurės įsikišimą į Pietų reikalus, tačiau visada pasisakydavo už negrų diskriminacijos panaikinimą ir už ekonominių, politinių ir kultūrinių teisių suteikimą negrams. N. Hotornas manė, kad „Šiaurė ir Pietūs — skirtingos nacijos savo pasaulėjauta ir tradicijomis. Ir geriau būtų, jei jos nemėgintų sugyventi, valdomos vieno ir to paties įstatymo“²⁹. V. Folkneris tarsi solidarizuojasi su N. Hotornu šiuo klausimu, pasisakydamas už pietiečių savarankiškumą, sprendžiant savąsias problemas. Rašytojas, išreikšdamas giliai įsišaknijusią regionalinę Pietų sąmonę — nepasitikėjimą svetimu ir panieką jam — buržuaziniam Šiaurės komercializmui, priešpastato pietiečių aristokratų garbės kodeksą, žavisi jų riteriškumu, vyriškumu, tradicijų puoselėjimu, bet, antra vertus, blaiviai įvertina ir jų ydas. Ironija ir kritiškas vertinimas išstumia romantinį liūdesį, kai Džono Sartorio garbės supratimas perauga į keršto troškimą ir norą žudyti (apsakymas „Verbenos aromatas“ rinkinyje „Nenugalėtieji“). Jaunasis Bajardas Sartoris lieka ištikimas savo klanui, stodamas prieš tėvo žudiką, bet pamina nežmoniškuosius keršto įstatymus, pats atsisakydamas žudyti.

Pilietinis karas V. Folknerio kūryboje — raktas į rašytojo prieštaringo požiūrio, liečiančio amerikoniškąją Pietų realiją, supratimą. Pietų aristokratai, karo metu netekę savo privilegijų, su neviltilm pasitinka naujus gyvenimo reiškinius. Industrijos atėjimas į Pietus, agrarinės sistemos likučių likvidavimas, įstatyminis negrų išlaisvinimas pakerta senos Pietų aristokratijos šaknis. Ji bejėgė išsilaikyti prieš konkurenciją, pinigų vaikymąsi, godumą. Nesugeba prisitaikyti prie naujojo gyvenimo Hepziba ir Klifordas Pinčennai, Naujosios Anglijos eksaristokratai, besiguodžiantys buvusia šeimos didybe, ieškantys prieglobsčio tuščiame Pinčenu giminės name (N. Ho-

²⁹ M. Cowley, Introduction to the Portable Faulkner, N. Y., 1963, p. 44—45.

tornas, „Namas su septyniais frontonais“). Supantis juos pasaulis atrodo jiems žiaurus ir nesuprantamas. Pasitraukia šalin ir V. Folknerio senieji Kompsonai, užleisdami vietą Džeisonui Kompsonui, naujo tipo — kapitalistinės formacijos — pietiečiui, savo godumu primenančiam N. Hotorno teisėją Džefrį Pinčeną. Senosios kartos žvelgia į praeitį, kuri joms atrodo gyva, reali. Folsas, Dženi Diu Pre, senasis Bajardas („Sartoris“) savo prisiminimais, pasakojimais atgaivina praeitį. V. Folkneris rašo apie tai su liudesių, kartais su ironija, bet atsisakyti praeities negali. Rašytojo nuomone, šiuolaikiniame buržuaziniame pasaulyje nyksta moralinės vertybės, tradicijos, disciplina, moralinės atsakomybės jausmas. Tauriąsias žmogaus savybes — orumą, ištvermę, ištikimybę, moralinę atsakomybę — V. Folkneris priešpastato nužmoginančioms mechaninės dabarties jėgoms. Rašytojas ieško tų „senų, paprastų moralinių tiesų“ stoviškų aristokratų Sartorių šeimoje — pasmerktuose pasitraukti Dženi Diu Pre, senajame Bajarde. Jas įkūnija ir patriarcho medžiotojo Makalemo šeima, jas Folkneris aptinka ir negro lūšnoje, kur jaunasis Bajardas sutinka kalėdas („Sartoris“). Savitu moralinių tiesų simboliu Folknerio kūryboje tampa negrė Dilsė, buvusių plantatorių aristokratų Kompsonų didybės ir žlugimo liudininkė („Garsas ir įtūžis“).

N. Hotornas, atsisakydamas transcendentalistiškos gėrio ir blogio interpretacijos — žmogus iš prigimties geras — tvirtino, jog blogis ir nuodėmingumas egzistavo visada, kad gėris ir blogis neatskiriami, kad žmogaus prigimtis netobula, joje įsišaknijęs blogis, kuris, užvaldęs žmogų, sunaikina jį. Šį N. Hotorno įsitikinimą iliustruoja jo sukurti personažai. Pulkininkas Pinčenas, vedinas savo fanatiško „dizaino“ — bet kuria kaina įsigyti žemės, pradėti giminę — („Namas su septyniais frontonais“), Cilingvorsas, negailestingai kankinąs savo auką Dimsdeilą („Purpurinė raidė“), Holingvorsas, atmetęs nuoširdžią Zinoubės meilę dėl filantropinės savo užmačios įkurti koloniją ir perauklėti kriminalistus („Romanas apie Blaitdeilą“). Šių žmonių tikslai skirtingi, bet keliai, kuriais jie siekia savo tikslų, vienodi. Visi jie vergauja savo užsibrėžtai schemai, kuri galiausiai juos sunaikina (išskyrus Holingvorsą). Skatinamas praturtėjimo aistros, V. Folknerio Tomas Satpenas („Absalomai! Absalomai!“), kaip ir N. Hotorno pulkininkas Pinčenas, siekia įgyvendinti savąjį planą — įsigyti žemės, vergų, sukurti šeimą, sulaukti palikuonių. Satpenas siekia savo tikslo atvirai, nesidangstydamas, kaip Pinčenas, savo šeimos kilme (jis kilęs iš Virginijos skurdžių), matantis žmonėse tik priemonę savo tikslui pasiekti. Godumas, nežmoniškumas ir rasiniai prietarai atveda Satpeną į pražūtį.

V. Folkneris, „dvasinis Hotorno pasekėjas“³⁰, analogiškai Hotornui, aiškina gėrio ir blogio koncepciją. Savo ankstyvuosiuose kūriniuose

³⁰ L. H. Powers, Hawthorne and Faulkner and the Pearl of Great Price, Papers of Michigan Acad. of Science, Arts and Letters, vol. LII, 1967, p. 391.

V. Folkneris mato blogį, buržuazinio pasaulio tragizmą, buržuazinės santvarkos absurdiškumą pačioje žmogaus prigimtyje (Išverstaakis — „Prieglobstis“, Džeisonas — „Garsas ir įtūžis“), o vėlesniuose jo kūriniuose blogis įgauna realistinius bruožus, jis turi jau socialines šaknis („Kaimelis“, „Miestas“, „Rūmas“). Rašytojo nuomone, blogis slypi žemės nuosavybėje, vergovėje, religiniame fanatizme, atstumiančiuose kapitalistinės tikrovės reiškiniuose: grobuoniškuose materialinės gerovės siekimo būduose, buržuazinės Amerikos dvasinėje degeneracijoje. V. Folkneris tvirtino, kad žmoguje tūni polinkis į blogį, kad „blogis nuolat bando žmones, po to visam laikui pasiglemždamas juos sau“³¹. V. Folkneris pabrėžia, kad blogis bando žmogų, o tai reiškia, kad gėris turi būti pasiektas pastangų, kančių ir kovos keliu. V. Folknerio žmonės kovoja su blogiu, net praradę viltį jį nugalėti. Įdomus to pavyzdys yra Nencės Meningou poelgis V. Folknerio romane „Rekviem vienuolei“. Skurdas priverčia Nencę užsiimti prostitucija, beviltiškumas pastūmėja prie narkotikų, bet viduje ji švari. Norėdama užkirsti kelią savo šeimininkės Templ Dreik-Stivens šeimos suirimui ir išgelbėti nekaltą kūdikį, kuris, suirus šeimai, ateityje pats gali tapti blogio nešėju, Nencė užmuša jį. Iracionalus Nencės protestas atskleidžia „tragediją žmogaus, panorusio visą blogį priimti sau, kad sustabdytų, paraližuotų jo augimą... Nencės užmokėta kaina yra neįmanoma, bet neįvertinti jos poelgio reikštų nutolti nuo menininko supratimo, kuris veržiasi prie „senų amžinų tiesų — meilės, garbės, gailesčio, išdidumo, užuojautos, pasiaukojimo“³², — rašo tarybinis literatūros kritikas P. Palijevskis.

V. Folkneris imasi blogio problemos ne tam, kad aprašintų jį, jausdamas savąjį bejėgiškumą prieš jį, kaip tai, pavyzdžiui, tvirtina I. Hau³³, o tam, kad žmogus taptų tobulesniu, kad jis siektų panaikinti blogį. „Aš pakankamai myliu savo šalį, kad norėčiau ištaisyti jos trūkumus. Mano pašaukimas atveria man vienintelį kelią: gėdinti ją, kritikuoti, mėginti parodyti skirtumą tarp to, kas joje yra gera ir bloga“³⁴. N. Hotorno herojai tampa bevalėmis blogio aukomis, o V. Folknerio žmogus anksčiau ar vėliau turi pasirinkti arba blogį, arba gėrį, nes šito reikalauja jo sąžinė.

N. Hotornas domėjosi moralės problemomis. Ne mažiau šis klausimas jaudino ir V. Folknerį, kuriam kėlė nerimą amerikėškosios visuomenės moralinio lygio smukimas. Templ paveikslu („Prieglobstis“) — šiuolaikinio pasaulio atstovės, neturinčios jokio supratimo apie dorovės principus, akiai atsiduodančios savo įnoriams ir instinktams, įnešančios suirutę į aplinkinių gyvenimą — Folkneris tarsi kaltina visuomenę dėl Templ

³¹ W. Faulkner, A. Fable, N. Y., 1954, p. 286.

³² П. Палиевский, Фолкнер и Камю, — „Иностранная литература“, 1970, № 9, p. 217.

³³ I. Howe, William Faulkner. A. Critical Study, N. Y., 1962, p. 144.

³⁴ Lion in the Garden, eds. J. Meriwether, M. Millgate, N. Y., 1968, p. 159.

moralinio išsigimimo, o „Laukinės palmės“ į pirmą planą rašytojas iškelia natūralius herojų jausmus, priešpastatydamas juos buržuazinės moralės standartams. Amerikiečių kritikas Dž. Moldinhaueris³⁵ vadina V. Folknerio romaną „Laukinės palmės“ inversuota N. Hotorno „Purpurine raide“. Minėtuose kūrinuose abu rašytojai sprendžia dorovės problemą, gilindamiesi į moralinio smukimo motyvavimo klausimą, psichologines dorovės smukimo pasekmes, moralinės atsakomybės klausimą. N. Hotorno romane puritonų minia pastato pagrindinę heroję Hester Prin prie gėdos stulpo, smerkdama stiprų jos meilės jausmą. Folknerio „Laukinės palmės“ Šarlotė Ritenmejer savo noru pasiduoda visuomenės teismui, nepaisydama jo nuosprendžio. Abi herojės — stiprios, aistringos būtybės. Hester, visuomenės atstumta, savo išdidumu priverčia visuomenę vėl priimti ją į savo tarpą. Šarlotė pati pasitraukia iš visuomenės, mėgindama surasti laimę už jos ribų. Pasirodo, jog tatau neįmanoma. Puritoniškos moralės saugotojai (gydytojas ir jo žmona — visuomenės nuomonės reišėkėjai) smerkia Šarlotę. Netgi mirtis neužgožia jos energingo, įtūžingo pasipriešinimo nusistovėjusioms buržuazinėje visuomenėje moralės normoms. Net mirties akivaizdoje V. Folknerio žmogus demonstruoja vidinę stiprybę. Nurodytuose kūrinuose N. Hotornas ir V. Folkneris naudoja moralinį puritonišką ginklą: Hotornas — smerkdamas Naujosios Anglijos puritonišką fanatizmą, V. Folkneris — kritikuodamas griežtus puritoniškos moralės kanonus. N. Hotornas parodo, kaip ortodoksalius puritoniškos moralės laikymasis atveda į pražūtį pagrindinį romano herojų Dimsdeilą. V. Folknerio Vilburnas, suformuotas griežtos puritoniškos moralės, kaip ir Dimsdeilas, nepajėgia nutraukti ryšių su ankstyvesniu gyvenimu, tačiau jis skiriasi nuo N. Hotorno personažo. Kunigas Dimsdeilas miršta taip ir neišdrįsęs atvirai pripažinti savo ryšio su Hester, o Vilburnas suranda savyje jėgų atmesti mirties alternatyvą. Jis pasirenka kančią, bet ne mirtį. Moralinė atsakomybė, nuo kurios bėga Dimsdeilas, padeda Vilburnui atgauti žmogiškąjį orumą.

Be minėtų bendrų temų ir analogiškos interpretacijos — praeities supratimo, gilinimosi į savo šalies istoriją, aristokratų klasės žlugimo pavaizdavimo, religinio fanatizmo kritikos, gėrio ir blogio koncepcijos, moralės problemos — N. Hotorno įtaka pastebima ir V. Folknerio naudojamoje technikoje. Kaip pažymi I. Hau³⁶, V. Van Okoneris³⁷, V. Folkneris naudoja Hotorno techniką, leidžiančią skaitytojui interpretuoti įvykius ir

³⁵ J. Moldenhauer, *Unity and Structure in „The Wild Palms“*, in *Three Decades of Criticism*, eds F. J. Hoffman, O. W. Vickery, Michigan State University Press, 1969, p. 306.

³⁶ I. Howe, *William Faulkner. A Critical Study*, N. Y., 1962, p. 278.

³⁷ W. van O'Connor, *The Grotesque. An American Genre and Other Essays*, Carbondale, 1962, p. 76.

personažus kaip realius ar fantastinius. Prisiminkime N. Hotorno „Namą su septyniais frontonais“, „Marmurinį fauną“, kuriuose vyrauja paslaptin-ga atmosfera, kur susiduriame su keistomis mirtimis. Donatelo paveiksle („Marmurinis faunas“) išskaitome nerūpestingo, atklydusio iš idiliškos Arkadijos fauno bruožus, katakombų vienuolyje matome įkūnytą niūriąją žmogaus prigimtį. Toks simbolinio metodo pritaikymas itin ryškus V. Folknerio romane „Parabolė“, kur romano herojus kapralas Stefanas gali būti suprastas ir kaip Jėzaus Kristaus paveikslas. Senasis generolas iškyla Šė-tono vaidmenyje. Įvykiai prieš kapralo sušaudymą atitinka įvykius, apra-šytus biblijinėje legendoje apie Kristų. Alegoriška paveikslų traktuotė šia-me romane davė pagrindą klaidingai kitų Folknerio personažų interpre-tacijai: Džo Krimso („Rugpiūčio šviesa“), Bendžio ir Kventino Kompsonų paveiksluose mėginama ieškoti Kristaus bruožų³⁸.

Beveik kiekviename V. Folknerio kūrinyje dominuoja saviškai stipri asmenybė. Nesvarbu, teigiama ji ar neigiama, jai suteikia jėgų tikėjimas, tikslas — didingas, šviesus, o neretai egoistiškas ir menkas. „Mane žavi stiprus charakteris, net jeigu jis ir yra blogas“³⁹, — taria Virginija Diu Pre, tiksliai išreiškdamą paties rašytojo mintį⁴⁰. Tai vyriška Dženi Diu Pre („Sartoris“), atkakli Roza Milard („Nenugalėtieji“), fanatikas Satpenas („Absalomai! Absalomai!“), išdidusis negras Lukas („Palaikų išniekinto-jas“), nepralenkiami savo godumu Džeisonas („Garsas ir įtūžis“) ir Fle-mas („Kaimelis“, „Miestas“, „Rūmas“), šėtoniškai gudrus Generalisimas („Parabolė“). Visų šių spalvingų personažų šaknys glūdi H. Melvilio, vė-lyvojo amerikiečių romantizmo atstovo (1819—1891), kūryboje. H. Mel-vilio kūrinys, turėjęs mūsų manymu, didžiausios įtakos V. Folknerio kaip menininko brendimui, yra romanas „Mobis Dikas“. Pagrindinio herojaus Ahavo, „stipraus charakterio žmogaus, vedamo niūrios prigimties ir slo-gaus palikimo, besiveržiančio į savęs sunaikinimą ir velkančio paskui save supantį jį pasaulį, despotiškai ignoruojančio individualybę žmonėse“⁴¹, charakteris ir likimo linija labiausiai primena V. Folknerio Tomą Satpeną. Satpeno fanatiškas keršto troškimas lygus egoistiškam Ahavo kerštui. Vai-kystėje pavarytas nuo plantacijos šeimininko namo durų, Satpenas negali užmiršti skriaudos ir pažeminimo. Jis prisiekia pasiekti visa, kas, jo ma-nymu, padarytų jį žmogumi — susidaryti tvirtą materialinę padėtį Jokna-patofos apygardoje, įgyti nesuteptą reputaciją ir visa tai perduoti savo teisėtam palikuoniui. Salindamas savo kelyje pasitaikančias kliūtis, nie-

³⁸ Zr., pvz., H. Waggoner, William Faulkner. From Jefferson to the World, Uni-versity of Kentucky Press, 1959, p. 41; W. Brylowski, Faulkner's Olympian Laugh, Detroit, 1968, p. 194.

³⁹ W. Faulkner, Sartoris, N. Y., 1964, p. 169.

⁴⁰ Faulkner in the University, eds. F. Gwynn, J. Blotner, N. Y., 1965, p. 62.

⁴¹ William Faulkner, Essays, Speeches and Public Letters, ed. by J. Meriwether, N. Y., 1965, p. 197.

kindamas žmonės, Satpenas pats sau brėžia likimo liniją. Nesuvokdamas savo veiksmų amoralumo, jis žūsta. Aklas atsidavimas savo egoistiškam tikslui (šį bruožą mes jau pastebėjome N. Hotorno herojų charakteriuose), vienai aistrai arba „dizainui“ (Hotorno, Folknerio terminas), įstumią pražūtin patį individą ir jį supančius žmones. Žuva Ahavas ir jo vadovaujama laivo komanda, žuva Tomas Satpenas ir jo moraliai sužaloti vaikai.

H. Melvilio įtaką V. Folknerio kūryboje H. Vegoneris mato Minko paveiksle („Kaimelis“, „Miestas“, „Rūmas“). Minkas, „žiaurus mažasis Ahavas“⁴², sukilęs prieš žmonių ir dievo neteisybę, savo užsispyrimu, nesitakymu su pralaimėjimu, nenoru pasiduoti tampa įsimintina figūra. H. Melvilio Ahavas užsibrėžia įvykdyti vien savo egoistišką kerštą, susiremti su Mobiu Diku, tuo tarpu V. Folknerio Minkas — nenugalimas keršytojas už apgaulę, pažeminimą ir išnaudojimą.

Ne tik polinkis kurti dinamiškus, kūniškus, saviškai stiprius personažus suartina V. Folknerį su H. Melvilium. V. Folkneris perėmė iš romano „Mobis Dikas“ tris pažiniminės sąmonės tipus. H. Melvilio pasaulis buvo „subjektyvus pasaulis, susidedantis ne iš daiktų, bet iš individų subjektyvaus daiktų suvokimo“⁴³. Romane „Mobis Dikas“ rašytojas daug vietos skyrė banginių aprašymui, bet „Melvilį domino ne tiek patys banginiai, kiek žmogiškasis jų suvokimas... Baltasis banginis egzistuoja ne savarankiškai, bet visada vieno iš personažų sąmonėje“⁴⁴, — rašo J. Kovalevas romano įžangoje. Pastarasis išskiria⁴⁵ tris Melvilio herojų pažiniminės sąmonės tipus: „indiferentišką sąmonę, kuri tik registruoja išorinius įspūdžius, jų neįsisąmonina arba suvokia įprasmintus, kitos sąmonės apdorotus įspūdžius“. Toks — antrasis kapitono padėjėjas Stabas. „Subjektyviajai projektuojančiai sąmonei“ atstovauja Ahavas, įtvirtinantis „savo sąmonės reiškinius išorinio pasaulio daiktuose“. Tretįjį tipą — „objektyvią, stebinčiąją sąmonę“ reprezentuoja istorijos pasakotojas Izmailas. Mūsų nuomone, V. Folknerio veikėjų santykiavimas su aplinka ir jos suvokimas tartum iliustruoja H. Melvilio personažų sąmonės tipus. V. Folknerio veikėjai pasakotojai nedėsto vien objektyvių personažų gyvenimo faktų, nepiešia objektyviai jų portretų. Jie pateikia įvykius, išreiškdami savo požiūrį į juos, tapo portretus taip, kaip jie mato žmones. Tokie Kventinas ir Šrivassas, kai jie atkuria Satpeno istoriją („Absalomai! „Absalomai!“), Čikas Melisonas („Palaikų išniekintojas“), Retlifas, Geivinas Stivensas, Čarlzas Melisonas („Kaimelis“, „Miestas“, „Rūmas“). Minėtuose kūriniuose, taip pat „Garse ir įtūžy“, „Kai aš gulėjau mirties patale“ prieš mus —

⁴² H. Waggoner, William Faulkner, From Jefferson to the World, University of Kentucky Press, 1959, p. 188.

⁴³ S. Geist, The Tragic Vision and the Heroic Ideal, Cambridge, 1939, p. 27.

⁴⁴ Г. Мелвилл, Моби Дик или Белый Кит, М., 1967, стр. 22.

⁴⁵ Ю. Ковалев, Герман Мелвилл и некоторые проблемы американского романтизма, — Проблемы истории литературы США, М., 1964, стр. 123—127.

ne realus pasaulis, o toks, kokį jį mato pasakotojai Bendžis, Kventinas, Džeisonas Kompsonai, Darlas, Džiuelas ir kt. Konkrečiai tris H. Melvilio personažų sąmonės tipus V. Folkneris pritaikė savo romane „Parabolė“. Išreiškdami savo požiūrį į pirmąjį pasaulinį karą, juos įkūnija jaunąs lakūnas karininkas, senasis prancūzų štabo generolas ir anglų bataliono pasiuntinys ⁴⁶.

Apibendrinant tai, kas buvo pasakyta apie amerikiečių romantizmo atstovų (taip pat transcendentalistų) kūrybos įtaką V. Folknerio kūrybai, galime trumpai tarti: V. Folknerio kaip rašytojo originalumas pasireiškia tuo, kad jis perėmė ir naujai įprasmino kūrybines ankstyvojo amerikiečių romantizmo, transcendentalizmo ir vėlyvojo amerikiečių romantizmo tradicijas, sukurtas F. Kuperio, R. V. Emersono, N. Hotorno, H. Melvilio ir kt.

F. Kuperio žmogus — aukštų moralinių vertybių nešėjas, neatskiriama gamtos dalis. Tokį žmogaus supratimą rašytojas priešpastato buržuazinio gyvenimo reiškiniams: žmogaus godumui, grobuoniškai konkurencijai, gamtos turtų nuosavybei, žmogaus pavergimui. Antiburžuazinė F. Kuperio kūrybos kryptis, gamtos idealizavimas — tai komponentai, vėliau sudarę transcendentalizmo esmę ir turėję įtakos V. Folknerio kūrybai.

N. Hotorno ir V. Folknerio meninės analizės centre — žmogus, jo vidaus pasaulis, kuriame savitai atsispindi išorės pasaulis. Abu šiuos rašytojus artina ne tik bendros kūrybos temos (praeities reikšmė žmogaus dabarčiai, žmogaus netobulumas, jo moralė), bet ir panaši šių temų interpretacija. N. Hotornas ir V. Folkneris manė, kad praeitis formuoja žmogų, apsprendžia jo likimą, kad blogis slypi pačioje žmogaus prigimtyje. Spręsdami moralės problemą, abu rašytojai gynė natūralius žmogiškuosius santykius, nesukaustytus griežtos puritoniškos moralės. Galima prielaida, kad V. Folkneris perėmė iš N. Hotorno alegorinių įvykių ir personažų interpretacijos metodą.

H. Melvilį ir V. Folknerį sieja gebėjimas kurti veržlias, savitai stiprias, gyvenime genamas vienos aistros natūras. V. Folkneris deramai įvertino H. Melvilio personažų charakterizavimo priemonės galimybes: supančio pasaulio interpretaciją per herojų vidinę prizmę. H. Melvilio sąmonės tipus V. Folkneris pritaikė savo romane „Parabolė“.

1971, rugpiūtis

⁴⁶ Three Decades of Criticism, eds. F. J. Hoffman, O. W. Vickery, Michigan State University Press, 1960, p. 75.

О ВЛИЯНИИ АМЕРИКАНСКИХ РОМАНТИКОВ НА ТВОРЧЕСТВО У. ФОЛКНЕРА

Мария-Аушрине ПАВИЛЕНЕНЕ

Резюме

Анализируя творчество Уильяма Фолкнера, автор полагает, что оригинальность его реализма во многом обусловлена переосмыслением творческих традиций раннего романтизма, трансцендентализма и позднего романтизма американской прозы. Так, творчество У. Фолкнера с творчеством Ф. Купера роднит антибуржуазная направленность и возвеличение природы. В центре художественного анализа Н. Готорна, как и У. Фолкнера,— человек, его внутренний мир, в котором отражается и интерпретируется окружающая действительность. Писателей сближает также общность тем (место прошлого в настоящем человека, моральное несовершенство человека). У. Фолкнер близок Г. Мельвилю в мастерстве создания образов сильных целеустремленных натур, движимых в жизни одной всепоглощающей страстью. При этом он умело использует предложенные Г. Мельвилем «три типа сознания».

ON THE INFLUENCE OF AMERICAN ROMANTICISTS UPON W. FAULKNER

Marija-Aušrinė PAVILIONIENĖ

Summary

The paper analyses the creation of William Faulkner in the light of the heritage of the early American romanticism, transcendentalism and the late romanticism. The author considers the originality of W. Faulkner to be due to his adoption and reinterpretation of the named traditions of American fiction. Thus the common core in the creation of F. Cooper, transcendentalists and W. Faulkner is their antibourgeois orientation and glorifying of Nature. Man, his inner world, his interpretation of the outer world make the centre of the artistic analysis in the creation of both N. Hawthorne and W. Faulkner. Common themes (the place of the past in the present of man, his moral imperfection) bring the two authors together. What relates closely H. Melville and W. Faulkner is their ability to create strong, integral characters driven by the only and all-absorbing passion. Besides, W. Faulkner made a skillful use of "the three types of cognitive consciousness", developed by H. Melville.